

Nr 2 2000

Varför finns vi inte OMNÄMND i historieböckerna?

Riks 2000 i Åhus aktualiserar frågan om dokumentationen av krigsbarnsverksamheten under kriget.

Historielärarna av den yngre generationen känner inte till oss, och historieböckerna ger dem ingen hjälp.

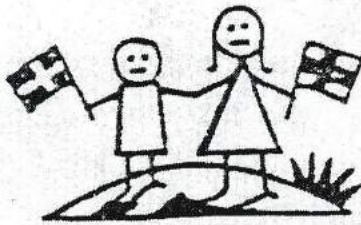
Reportage från Riks 2000 på sidorna 3-4-5.

Stämningen under Riks 2000 i Åhus var den bästa tänkbara, Österlen om våren är underbart. Vädret inbjöd till utomhusaktiviteter.

På bilden ovan är Hilikka Mälarstedt och Ritva Stierna, Stockholms-föreningen, ute på en stilla promenad.

Riksförbundet
Finska krigsbarn

Från redaktionen

Äntligen föreligger årets andra nummer av MedlemsNytt.

Jag hoppas att den varit värd att vänta på en extra vecka. På det viset har vi fått med reportaget från **Riks 2000** i Åhus. Av samstämmiga rapporter jag fått blev det mycket lyckat. "Kanske det bästa vi haft", enligt en röst.

Du som aldrig varit med har nog missat något!

Nästa chans har du vid "träffen" i Helsingfors i september. Där invigs en minnesrelief vid Centralstationen (lördag 16 september). Det blir alltså inte "krigsbarnsdagar" efter tidigare modell. Mer därom inne i tidningen.

Mellansverige planerar en resa. Ta kontakt med **Gunnar Johansson** (adress se sid 13) om du vill haka på.

Alla vi krigsbarn har haft olika öden, men med många gemensamma drag.

Alpo Kautto i Värnamo berättar om hur äldre pojkar kunde behandlas här: de betraktades ofta som en billig (och bra!) arbetskraft på bondgårdarna. Skolan fick komma i andra hand.

Han avslöjar en nyhet – jag har då aldrig hört talas om det förr: att vi alla var olycksfallsförsäkrade!

Det var ju bra. Ännu bättre hade det varit om även barnen fått reda på det!

Jag har ibland påpekat den olika syn på krigsbarnstiden som kommit till uttryck i kontakterna mellan krigsbarn i Sverige och i Finland. Visst, enbart negativ var den sällan. Men så odelat positiv som den skildrades i ett TV-program i Finland med Ben Furman i vintras? **Gunnar Sältin** har funderat kring ämnet.

Vi berättar också om presidentbesöket i början av maj: **Tarja Halonen** påmindes om vår existens. Det föreföll som om hon är positivt inställd till tanken på dubbelt medborgarskap.

Som du ser blev även detta nummer "späckat". Planerade artiklar och reportage kommer förhoppningsvis i nästa nummer, i slutet av september.

Ni är varmt välkomna att medverka i tidningen: med synpunkter, berättelser, dikter, debattinlägg.

God sommar!

Kai Rosnell

Detta nummer av MedlemsNytt är tryckt hos *Ekonomi-Print AB*, Stockholm, i juni 2000.

I detta nummer:

	sid
Från redaktionen	2
Ordföranden har ordet	3
Rapport från Riks 2000	4-5
Helsingfors i höst!?	5
Flyktingbarn	5
Separationshavet	6
Presidentbesök	7
Alpo Kauttos berättelse	8-9
Teater i Björneborg	10
Sverigefinländarnas delegation	11
Finskan som minoritetsspråk	11
Verksamhetsberättelse	12
RFK:s styrelse	13
Skymt av livet	14
Voitto funnen	14
Grattis, Eva!	14
RFK-info, På gång...	15
Arkivmaterial donerat	15
Föreningarna i Finland	15
Reliefen i Oulu (Uleåborg)	16

I nästa nummer:

Intervju med Kai J Palomäki Schmidt
Krigsbarn i Dalsland
Helsingfors-reliefen
Riksarkivet och andra arkiv
Fler berättelser
Om dokumentation och forskning
Nya (och gamla) böcker

Tidningen

Nästa nummer av MedlemsNytt utkommer i slutet av september. Deadline för bidrag 18 sept.

Nummer 4: början december. Deadline 20 november.

Årsprenumeration SEK 60:-- (för icke-medlemmar) till RFK:s pg 424 54 97 - 5.

I Finland FIM 50:-- till Kai Rosnell, bankkonto (Porin Osuuspankki) 570081 476 212. **Glöm inte ange namn, adress och vad betalningen avser.**

Redaktionen för MedlemsNytt:

Pirkko Ahlin, ansvarig utgivare. Tel 054-158638. E-post: pirkko.ahlin@swipnet.se
Kai Rosnell, redaktör (redigering, layout), Köllängsv. 10, 741 42 Knivsta. Tel: 018-380009. E-post: kai.rosnell@mail.bip.net
Gunnar Sältin, Odengatan 47, 4 tr, 113 51 Stockholm. Tel: 08-6731869.
Gui Emanuelsson, Mjölnerbacken 15, 4 tr, 174 48 Sundbyberg. Tel: 08-7333187.

— Ordföranden har ordet: —

Maj, 2000

Kära vänner!

Skånska Österlen i maj - vilken upplevelse!

Blommande gula rapsfält, gröna sädesfält, vita blommor på jordgubbsplantorna!

Äppelblomningen var dock på upphällningen, men en försmak av sommar kände vi.

Vi har upplevt ännu ett riksmöte. Åhus, på skånska östkusten, tog emot oss med sol och sommarvärme, med skurar av hållande regn och åskknallar. Gemenskapen och återseendets glädje fanns också som vanligt där. Nära 200 gäster blev väl förplägade av krögarparet tvillingbröderna Max och Mats Svensson och deras medhjälpare. Ål och Åhus Absolut Bitter och Åhusglass blev vi serverade tillsammans med gemytligt prat och roliga historier berättade av Max (eller var det Mats?).

Detta årsmöte fick en annorlunda prägel - en känsla av **nordisk sammanhållning** infann sig. I år deltog tre ordföranden, tre representanter från tre föreningar med samma inriktning. Den svenska, den finska och den danska flaggan hissades och nationalsångerna sjöngs. Det var mycket högtidligt.

Vi hoppas alla att denna nordiska gemenskap ska fördjupas. Kanske kan vi svenskar och finnar lära lite av danskarnas gemyt och mera ta fram de positiva värden som ändå finns även bland oss. Tack Kaj J. Schmidt för ditt fina tal. Du lärde oss att danska "findebørn" ej är hittebarn utan att "finnebørn" oftast blev "ønskebørn".

I mitt invigningstal berörde jag **det intresse som yngre människor, studerande på olika nivåer, har börjat visa för oss och vår historia**. Jag påpekade att flera ungdomar är förvånade att inget är skrivet i läroböckerna om denna på den tiden mycket stora tilldragelse och att det finns t o m historielärare på gymnasienivå som inget vet om detta.

Näste talare var ordföranden i Kristianstads kommun, Birgit Skoog. Hon hänvisade till mitt påstående. Hon hade själv undervisat många år i historia i gymnasieskolan. Vid ett tillfälle hade hon planerat att informera om de finska krigsbarnen. Men hon hade inte funnit något material varför det rann ut i sanden.

Dock, i början på 40-talet, måste ändå dessa barntransporter ha varit oerhört betydelsefulla för många människor i Sverige. Nog är det väl en så pass viktig händelse att den är värd att omtalas i läroböckerna i historia!

Vi börjar nu ändå bli kända utåt. För en tid sedan erhöj jag med posten en tidning "Sukutieto" nr 4/99, vilket jag översatt till ung. "släktkunskap". Den utges av Genealogiska Samfundet i Finland. Där finns en artikel skriven av arkivarie Rolf Linde på riksarkivet i Stockholm. Den handlar om "Arkivet efter Hjälpkommittén för Finlands barn" i Svenska Riksarkivet. Han uppmanar forskare att "begagna arkivet för att skriva en utförligare historik över Hjälpkommitténs arbete". Det skulle

kunna vara betydelsefullt då det förmodligen skulle resultera i att det blir lättare att hitta uppgifter som är viktiga för oss.

Nu har den kommit, den efterlängta **tidningen** från Centralförbundet för Krigsbarnsföreningar i Finland. "Sotalapsi - Krigsbarn" heter den. Chefredaktör är Pentti Knuutinen, förre ordföranden i CKF. Större delen av texterna är naturligtvis på finska. Men det finns även svenska texter. Prenumerationspriset är 70 FIM/år, för fyra nummer. Adressen: Sotalapsi, Kaskenkaatajantie 18 C 33 (Knuutinen), FIN-02100 Espoo, Finland.

Tack, Pentti Knuutinen, för en fin tidning.

Ny ordförande för CKF är Taisto Vihavainen, som efterträder Pentti Knuutinen. Tack till Pentti för det samarbete vi så smått påbörjade i februari. Lycka till, Taisto, i det viktiga arbetet med Centralföreningen för Krigsbarnsföreningarna i Finland.

Fortsatt gemenskap kan vi ha i **Helsingfors den 16-17 september**, då man inviger en minnesplatta vid Centralstationen. Vi är alla varmt välkomna då. Likaså blev vi redan nu välkomnade till Hilleröd i Danmark nästa år.

Tack för att jag fått **fortsatt förtroende** att vara er ordförande i ytterligare ett år! Det är en oerhört viktig uppgift. Det är med respekt jag åter har tagit på mig detta. Men med de goda medarbetare som finns i styrelsen hoppas jag kunna uppfylla de krav som ställs på en ordförande.

RFK-styrelsen presenteras på annan plats i tidningen. Ett par nya namn finns där. Jag vill också här officiellt tacka Raimo Lundgren-Artman, som flyttat till Finland och därför inte har möjlighet att kvarstå i styrelsen. Tack, Raimo, för det arbete du under många år har utträttat i styrelsen för RFK! Vi önskar dig lycka till i ditt gamla/nya fosterland.

Till sist vill jag ge **ett stort tack till Skåneföreningens medlemmar** - alla som arbetat med Riks 2000. Ni har gjort ett strongt arbete. Men så blev det också lyckat.

Tack också för de gåvor RFK fick från olika håll under festen.

Var Riks 2001 blir vet vi ännu inte, men vi ser fram emot att träffas igen.

En skön sommar önskar jag er alla!

Pirteko

Vad dricker man i Skåne? Kosti Markkanen och Pirkko Ahlin vet.

Bild: Ari Kunnari

Tre nationsflaggor på Riksmötet i Åhus

Så är ännu ett årsmöte i Riksförbundet Finska Krigsbarn över.

Det blev ett möte i den sköna månaden maj. Österlens leende landskap med syrener i alla schatteringar och med mjuka gräsklädda kullar. Och så havet som glittrade.

Från Finland anlände krigsbarn från Åboföreningen och Helsingforsföreningen. De var glädjande många. Det framkom att många varit krigsbarn just i Skåne. Vi uppskattade också mycket att ordföranden för Finneborn i Danmark, Kai Schmidt, kom med hustru.

Tre fanor

Mer om Kai och den danska föreningens historia i nästa nummer av tidningen.

I år var det alltså tre fanor att hissa tack vare närvaron av våra danska krigsbarnsrepresentanter.

På natten efter det idoga regnandet påvisade Auvo Klefström hur fanorna

kommit att luta sig mot varandra. Det var nog ett tecken på att vi hör ihop, menade han.

Kosti Markkanen, Skåneföreningens ordförande, och Pirkko Ahlin, riksordförande, höll välkomsttal. Pirkko Ahlin undrade hur det kom sig att det ingenting stod om de finska krigsbarnen i historieböckerna när andra världskriget diskuterades.

Kommunfullmäktiges ordförande i Kristianstad Birgit Skoog berörde Pirkkos fråga i sitt tal men kunde inte ge något svar.

Fotoutställning

På Åhus Strand fanns också en utställning med bildcollage från krigsåren i Finland/Sverige av fotografen Bertil Rubin. Där fanns hjärtskärande bilder från familjer på flykt, brinnande hus och små små barn som med ledsna ögon följde oss runt i utställningen.

Efter lunchen följde gästföreläsning av Leena Saarinen och Eila Heikkilä-Persson. De hade skickat ut en enkät till Skåneföreningen med en mängd frågor. Svaren varierade beroende på i vilken ålder barnet kom till Sverige. Glädjande många hade besvarat enkäten.

Årsmötesförhandlingarna med vice ordf. Erna Arhag gick föredömligt snabbt och smidigt.

Dyblöta

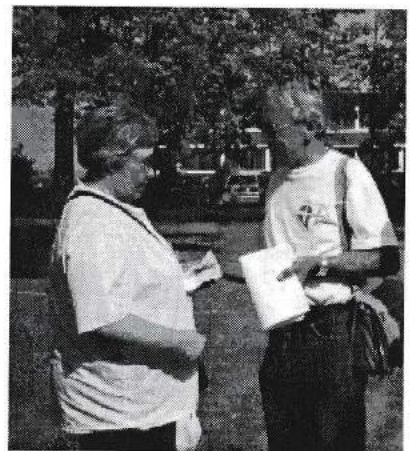
Vädret slog till just i tid för Ålagillet. Det var två dyblöta "töser" som anlände lite senare på grund av ihållande hagel, regn och åska. Med håret slickat intill skallbenet och med gytjtiga skor klafsade vi, d v s Toini (Artell) och jag, in. Tack och lov för "styrketären" som följde med ålen och som värme och fick oss att glömma våra vedermödor.

Så var det dags för middag. Till underhållningen bidrog den kände dragspelaren Arne Ferm och Pentti Käppi, Göteborgs-föreningens ordförande. Det blev både skönsång och sång från oss vanliga sångtrastar. Ibland var stämningen så hög att tanken tappade greppet och plaskade ner i det allmänna sorlet för en stund.

Spettekaka

Till kaffet utbyttes presenter mellan föreningarna och så var det dags för lotterierna. Eftersom vi var i Skåne var de första fina priserna spettekaka i varierande storlekar. Men det var massor av priser så många belåtna gäster gick hem i natten.

Dagen avslutades med dans till orkester. Sen sov vi alla ovaggade efter en heldag.

Kai Palomäki Schmidt i samspråk med Ritva Eriksson, Göteborg.

Bild: Gui Emanuelsson.

Här är större delen av RFK:s nya styrelse samlad i Åhus.

Bild: Ari Kunnari.

Söndagen började med sol och efter en stärkande frukost for vi med buss genom det underbart fagra Österlen. Vår guide Mats (Max?) underhöll oss med dråpliga historier från trakten. Lite av historiektion fick vi också bli om Glimmingehus, som fortfarande står kvar med sin trappformade gavel.

Yngsjömordet

Vi fick höra den skrämmande historien om Yngsjömordet där mörderskan i vild svartsjuka ströp sin svärdotter och sen blev den sista kvinna som avrättades i Sverige.

Kaffepausen dukades upp på ången i närheten. Somliga passade på att handla must från musteriet.

I Löderup till slut fick vi en härlig lunch tillsammans med våra kvardröjande vänner från Helsingfors.

Pirkko tackade Skåneföreningen för en fin och välplanerad weekend.

Taisto Vihavainen från Krigsbarnsföreningarnas Centralförbund i Helsingfors tackade varmt med uppskattande ord för att de fått vara med.

Så gick vi åt olika håll, men med vetskapen att vi delat något en kort tid och lämnat minnen efter oss.

Skåneföreningen förtjänar ett varmt tack för allt arbete som lagts ner på att få allt att fungera.

Gui Emanuelsson

Flyktingbarn

Med en adress på bröstet,
någonstans skulle du
på väg mot landet,
där inga bomber fallit.

Flyktingbarn.
Hade inte hunnit lära dig att tala.

Ett kolli bland många andra,
protesterade med gråt
på avskedets kaj.
Där fick din själ
sin första reva,
förlorad trygghet
tar tid att återvinna.

Undernärda blommor
blossade på kinden.
En liten värld
i De Storas Värld.

Där fanns du till
Det var då
den goda fen
beslöt att hålla dig i handen,
ledsaga dig på färden
över okända, mörka vatten
till din nya värld.

Trofast
har hon stannat kvar.

Paula de Mas

Minnesplatta i Helsingfors! Ses vi där?

Äntligen skall en sedan länge planerad minnesplatta avtäckas på Helsingfors järnvägsstation.

Det sker **lördag 16 september 2000** kl 12.

Programmet är preliminärt sålunda:

Kl 12: Invigning, överborgmästare **Eeva-Riitta Siitonen**.

Förflyttning till Finlandia-huset.

Kl 14.00 följer välkomsttal av **Taisto Vihavainen**, festtal av undervisningsminister **Maija Rask**, en veterankör sjunger, **Onerva Kiiveri** från Västerås läser ur Kalevala till kantelemusik, en föreläsning (talare ännu inte utsedd), Krigsbarnets sång m m till ca kl 17.

Förflyttning till Scandic Hotel Intercontinental (Mannerheimvägen 46) där festsupén börjar kl 19 med

diverse program och dans m m på kvällen. Bertil Rubins fotoutställning visas på hotellet.

På söndagen (17 sept) företas en utflykt till Sveaborg med **Pentti Knuutinen** som sakkunnig guide.

Helsingforsnejdens krigsbarnsförening rekommenderar övernattning på Scandic Hotel Intercontinental för 550 mark per dubbelrum (frukost och morgonbasta ingår). Tel dit är +358-9-40551. Där finns rum bokade.

Andra övernattningsmöjligheter: Hotell Arthur, +358-9-173441, för 480 mark per dubbelrum (380 mark enkelrum), eller Euro Hostel, +358-9-6220470, trebäddsrum à 120 mark/person + frukost 28 mark.

Kostnader i övrigt: Deltagaravgift 100 mark, festsupé 215 mark, Sveaborg 50-70 mark.

Anmälningsblanketter sänds till **lokalföreningarnas ordföranden** denna månad: ta kontakt med vederbörande om du är intresserad av att delta.

Mellansverige anordnar en gruppresa med Viking Line till Helsingfors fredag 15 sept med återkomst måndag morgon. Vill du haka på den så ta kontakt med **Gunnel Johansson** i Västerås, tel 021-22058.

Eftersom intresset är stort för denna händelse även på svensk sida är det klokt att vara ute i god tid att beställa båt- eller flygbiljetter och ordna hotellbokning!

”Separationshavet” – olika syn på krigsbarnstiden

I seglarkretsar kallas Göta kanal stundom skämtsamt för ”skilsmässodiket”. Många äktenskap och andra relationer har havererat där till följd av stormar som utbrutit inom bords bland besättningar som inte klarat av båtlivets fröjder och påfrestningar.

Detta gav mig idén att för krigsbarnens vidkommande döpa om Östersjön/Bottenviken till ”separationshavet”, dels för att många skildes från fosterlandet per båt, dels för att även tågresenärerna till slut hade havet mellan sig och sin gamla hemort.

Aktuell panel

Men det tycks finnas fler och nutida åtskillnader.

Ben Furman heter en finländsk psykiater som medverkar i finsk TV varje vecka med ett studiprogram där han tar upp olika mänskliga problem som barnuppfostran, sorg och mental sjukdom.

Som gäster har han en panel bestående av personer med erfarenheter av aktuellt tema. Furman är en kunnig, inkännande och sympatisk programledare som förmår skapa en vänlig stämning i studion. Programmet kan här ses i den finska kanalen.

För någon månad sedan såg jag åter ett av Furmans program, och det jag såg gjorde mig smått echaufferad. Nu hade turen kommit till krigsbarnen.

Enbart positivt

Vi fick möta tre värtaliga företrädare för krigsbarn som berättade om sina positiva erfarenheter av Sverige-vistelsen under kriget. Jag fick intrycket att det främst handlade om en bildningsresa och associerade till Gustav III i Paris och Italien.

I ett nötskal sammanfattade Ben Furman till slut krigsbarns-transporterna som en nyttig erfarenhet i livet. Härvid krackelerade min

Gunnar Sältin blev echaufferad av ett TV-program om krigsbarn.

världsbild betänkligt. Jag kände inte riktigt igen mig.

Sörgården?

Underhand har det framgått att syftet med programmet var att visa fram en så positiv bild av krigsbarnen som möjligt. Detta i syfte att få nya medlemmar att ansluta sig till krigsbarnsföreningarna. Det upp- lägget synes också ha gått hem. Närmare 100 medlemmar har tillkommit. Kritiska synpunkter beträffande krigsbarnet ville man spara till ett annat tillfälle.

Många krigsbarn i Sverige har reagerat negativt på programmet med dess anda av semester i Sörgården. Tydligt är det så att krigsbarnen i Finland och krigsbarnen i Sverige har olika uppfattningar om hur upplevelsorna påverkat dem och inverkat på deras liv.

Det finns två doktorsavhandlingar som rätt tydligt utgör representanter för denna dikotomi.

Den ena är Eila Räsänens avhandling ”Finska krigsbarn – separationsupplevelser i barndomen och konsekvenser i vuxenålder”. Det är en statistisk-psykiatrisk undersökning av krigsbarn från Kuopio län med kontrollgrupp bestående av barn

som stannade kvar.

I sammanfattningen konstaterar Räsänen bl a: ”I förhållande till undersökningsresultaten skiljer sig grupperna knappast från varandra” och ”I sina mänskliga relationer anser majoriteten av dem som svarat att de lyckats bra”.

Den andra dissertationen är Lillemor Lagnebros ”Finska krigsbarn”, som är en psykologisk djupstudie av de krigsbarn i Västerbottens län som hon lyckades få kontakt med, sammanlagt 58 personer.

Frid? Kval?

Under rubriken Syntes skriver Lagnebro bl a: ”De finska krigsbarnen har i varierande grad misslyckats med att förlösas från det trauma som flyttningen till Sverige en gång innebar. Deras problematik har förstärkts av den diskriminering de mötte i Sverige som mottagarland. Deras problematik är därmed dubbel: utstötning och därefter diskriminering. Kraven på en nära nog olöslig balansakt har därmed såväl etablerats som reproducerats i ett ekorrhjul av försök och tillkortakommanden. Även där problematiken på ytan tycks ha varit hanterbar finns problematiken kvar förpuppad och oförlöst.”

Statistiskt råder alltså frid i krigsbarnens sinne i Finland medan däremot i Sverige krigsbarnen på individnivå i det undermedvetna anfäktas av svåra kval.

Hur kan det vara så stor skillnad mellan äpplen och päron – är det ett hav av okunskap som skiljer oss åt? Och hur skall vi i så fall komma till rätta med detta separationshav och få det till att ”havet förenar” Finland och Sverige? Eller skall vi nöja oss med att under resten av livet ägna oss åt att ”mata örnen” (=att döda en fiende på vikingaspråk) med vårt separationstrauma?

Gunnar Sältin

Finlands president Tarja Halonen med sin man Pertti Arajärvi vid mottagningen på Finlandsinstitutet. Där fick hon bl a ta emot dikten intill, "som en påminnelse om den finländska befolkningsreserv som utan egen förskyllan förflyttades till Sverige under kriget".
Hur hon var klädd? - Ett varmt leende.

Bild: Matti J. Korhonen.

Sorry, Tarja!

Jag kunde blivit president om inte denna incident en gång för länge sedan hänt att ryssen bombat oss och bränt, om inte far och mor mig sänt långt bort ifrån mitt modersmål. Jag skulle blivit president! Nu har jag inte ens som mål att bli en presidentgemål.

Dagsvers av Kai Rosnell,
krigsbarn i Sverige 1942-2000

"Om inte om hade funnits hade katten varit kung".

Gammalt svenskt ordstäv.

Vår president på statsbesök

Finlands president Tarja Halonens första statsbesök förde henne till Sverige, som av tradition är det land som finländska statsmän och numera även -kvinnor har som första etapp.

Många sverigefinländare lyssnade på hennes föreläsning vid Stockholms universitet under temat "Alliansfri i Europas kärna" den 2 maj.

Utrikespolitiken är presidentens område och det var Europa hon valde att tala om. Hon knöt sitt anförande till historien, med avstamp i Finlands erfarenheter från andra världskriget och tiden därefter till hur den västeuropeiska integrationen så småningom öppnat nya möjligheter först genom Efta och sedan EU. Vägen från andra världskriget till EU har varit lång.

Tät sammanhållning

Halonen tog upp frågan om EU:s sammanhållning skall vara tät eller lös. Ett tätt sammanhållet EU gynnar små medlemsländer. EMU-medlemskapet är bra för Finlands ekonomi med en stabiliserande inverkan. "Jag

är mycket optimistisk för Finland och Europa", framförde Halonen ett par gånger.

Presidenten markerade att Finlands militära alliansfrihet står fast trots det växande militära samarbetet inom EU. Hon tillbakavisade påståendet att alliansfria länder inom EU är skyldiga att göra mer vid krishantering än de som ingår i militärallianser. Det betyder inte att Finland är inaktivt i krishanteringen, tvärtom, aktiva länder som Finland för EU:s krishantering framåt.

Finland aktivt

Hon talade om den aktiva neutralitetspolitiken och viljan att öka samarbetet vad gäller demokrati, mänskliga rättigheter och ekonomisk integration. Hon ansåg att ett alliansfritt land kan vara med i EU-kärnan. EU:s säkerhets- och försvarspolitik är viktigt för Finland. Avgörandet ligger i fredsbevarande arbete.

Presidenten avslutade med att säga att Finland vill ha goda relationer med Sverige. Vi vill lita på varandra, och

så är det i dag. Hon påminde om att vi har det nordiska arvet gemensamt, liksom det nordiska samarbetet. Hon påpekade att Norge och Island inte är med i EU, och att Sverige och Finland inte är med i Nato. "Vi är inte tvillingar, vi är syskon."

Mottagningen

Presidenten fick tillfälle att bekanta sig närmare med sverigefinländarna på en mottagning på Finlandsinstitutet dagen efter, där RSKL:s ordförande Paavo Vallius bl a talade för dubbelt medborgarskap. Det är en fråga som Sveriges Riksdag inom kort skall ta ställning till, och eftersom lagstiftningen på detta område bör vara enhetlig i de nordiska länderna finns det gott hopp om att Finland också godkänner den möjligheten.

De finska krigsbarnen i Sverige representerades av Kai Rosnell och

Sinikka Ortmark Almgren (som överlämnade sin bok "Du som haver barnen kär" till presidenten som en hälsning från Riksförbundet).

Alpo Kautto:

Dom behövde en billig dräng

Trivdes ändå - fick lära mig att ta vara på mig själv

Mitten av juni 1944: ryssarna hade erövrat Koivisto på Karelska näset samt bombarderat Viborg med flyg och kanoner natt och dag.

Vi på andra sidan Viborgska viken i Säkkijärvi, 35 km från Koivisto (Björkö), hörde ständigt detta muller. Vi väntade bara på myndigheternas order om evakuering.

En söndag vid middagstid fick vi besked om att alla så fort som möjligt, helst före natten, skulle vara på andra sidan 1940 års vinterkrigs gräns. Vi fick ta med så mycket personliga tillhörigheter och mat som vi orkade bära, resten av bohaget skulle eventuellt komma senare med lastbilar.

Farmor vid vägkanten

Gamla, sjuka och de som inte orkade gå skulle stanna vid vägkanten och vänta på transport.

Vi lämnade vår gamla farmor sittande på en sten vid vägkanten. Det var sista gången vi såg henne. Hon kom senare till ett ålderdomshem där hon dog och begravdes utan att någon av oss anhöriga visste om det.

Sent på natten kom vi över gränsen och fick sova i en lada. Efter ett par dagar kom order att alla skulle fortsätta gå västerut.

Landsvägsvandring

Så fortsatte vi vandringen längs landsvägarna med alla andra. Där gick mest unga och gamla med sina packningar, en del hade kor, får och

Alpo Kautto

Alpo Kautto, knappt fyllda 14 år, fick jobba som dräng och skogsarbetare på gården. Bilden är från vintern 1947.

getter som de ledde, samt hästar med fullpackade kärror, där gick sårade soldater på permission, alla var på väg västerut. Ibland anföll ryska jaktplan med kulsprutor, då fick alla fly in i skogen.

Efter några dagar kom vi till Anjala. Därifrån fick vi äntligen ta tåget. Vi kom till Salo och därifrån vidare till Västanfjärd på ön Kimito (Kemiö) i Åbo skärgård. Där fick vi tillfällig bostad med ett rum och kök till vårt förfogande.

Även äldre barn får resa

Efter en tid kom meddelande att även äldre evakuerade karelska barn skulle få chans att komma till Sverige. Även jag, som var elva år, tyckte att det skulle bli spännande att åka till Sverige.

Det blev läkarundersökning i Kemiö kyrkby. Vi var så många barn att provrören tog slut. Vi blev två barn kvar som skulle få övernatta hos läkaren.

Jag fick i uppdrag att hämta personbevis till alla de barn som skulle till Sverige och som var från Säkkijärvi socken. Jag hjälpte kyrkoherde Lahti från Säkkijärvi församling att leta fram namnen på barnen i kyrkoböckerna, medan han skrev ut personbevisen.

Andre sonen stupat

Medan vi höll på med detta kom två svartklädda män till kyrkoherde-

bostaden. Jag anade vad det betydde. Deras budskap var det samma som många finska familjer fått under kriget, att deras son hade stupat.

Detta sorgebesked var extra svårt för kyrkoherdefamiljen – det var deras andre son som stupat. Trots det skrev han ut alla personbevisen och jag kunde lämna sorgehuset, nedstämd och chockad.

Några dagar senare skulle resan till Sverige påbörjas, men jag hade ångrat mig och ville inte alls följa med. Det berodde troligen på allt det som hänt i Kemiö tidigare. Mina två äldre bröder nästan tvingade mig in i bussen som tog oss till Åbo. Därifrån avgick ett tåg den 16 juli mot Vasa, med barn i åldrar från två till tolv år.

Otröstliga barn

Det var gripande att se avskedet. Jag minns särskilt en ung mor som lämnade sina två små barn, en flicka på fyra år och en pojke på tre. De saknade sin mor, var otröstliga och grät flera dagar. De höll varandras händer för att inte komma ifrån varandra. Deras enda tröst var att flickan hade en gammal trasdocka och pojken en nalle.

Tvårs över bänkarna i vagnarna var lagda bräder som lavar, man kunde sova både över och under bänkarna, också i gångarna låg det barn.

Tåget körde helst nattetid för flyganfallens skull. Med alla ljud och dofter var det inte lätt för de unga sköterskorna som skulle ha hand om så många barn. Det var gråt bland de små som behövde tröstas, och de måste medla bland de äldre som kivades. Många var sjuka och fler blev det under resans gång.

Som apor i bur

På kvällen den 18 juli avgick båten från Vasa, och vi kom fram till Holmsund i Sverige morgonen därpå. Buss till Umeå för bad och avlusning. På natten sov vi på prasslande papperslakan.

Från Umeå avgick tåget söderut för vidare transport till olika orter i södra Sverige. "Min" grupp kom till Adolfsbergs skola i Örebro, en karantänanläggning med höga nätstaket så att vi inte skulle ta oss ut.

Det var ett söndagsnöje för örebroarna att komma och titta på oss, vi var som apor i en bur. De kastade kopparslantar över staketet till oss att slåss om i gruset. Likaså kunde de "mata" oss med tvåöres kola genom nätet.

Difteri

Eftersom höstterminen skulle börja i skolan blev vi förflyttade till Svartaskolan utanför Örebro. Där fanns två byggnader med grusplan mellan husen. Oturen följde oss för här utbröt difteri. För att smittan inte skulle spridas sattes ett staket mellan husen. Vår grupp hade turen att vara på den friska sidan.

Sängdags i Falla skola hösten 1944.

Det var täta läkarundersökningar och ambulanser hämtade sjuka barn nästan varje dag. Hur många som dog i difteri fick vi inte veta.

19 september blev vi, 23 pojkar och en flicka, förflyttade till Falla skola i Varum utanför Kristinehamn. Där tillbringade vi hösten i gamla skollokaler som inte användes längre. När vintern närmade sig och det blev kallt och dragigt inomhus var det dags för nästa flyttning. Vi var två mindre denna gång – flickan och hennes bror hade fått fosterhem. Resten av oss var det ingen som ville ha.

Finsk "skola"

Den 11 december avgick tåget till Ulricehamn och Majblommans barnhem i Tvärred. Här skulle vi stanna ända till våren 1945.

Den första julen i Sverige fick vi risgrönsgröt, frukt och godis och var sin julklapp. Juldagsmorgonen skulle vi alla barn med våra sköterskor till julottan i Tvärreds kyrka. Julottan började kl 6 så vi fick ge oss av tidigt, det var fem km till kyrkan och vi skulle gå dit och sedan tillbaka i tio graders kyla.

Björkris

På barnhemmet rådde hård disciplin. Om man bröt mot ordningsreglerna var det björkris på bar bak som gällde. Ibland var det befogat för vi var inte alltid Guds bästa barn.

Vintern var snörik, vi åkte skidor och kälke och hade lekar i snön. En finsk sköterska ordnade skola för oss, men det saknades läroböcker på fin-

ska. Vi fick försöka lära oss så gott vi kunde (ingen av oss kunde svenska).

Mitten av mars fick jag ett brev med sorgebud från min äldsta bror i Finland: vår pappa hade hastigt avlidit, bara 50 år gammal. Nu var vi föräldralösa, för mamma hade dött ett år tidigare, hon blev bara 45 år gammal.

Kriget och allt vad det innebar var orsak till deras död.

Välja och vraka

Våren kom och vi väntade fortfarande på att bli placerade i fosterhem. De som först fick ett hem var små barn, men vi pojkar mellan åtta och tolv år var inte många intresserade av.

Det kom folk, ungefär som hästhandlare, de kollade och bedömde oss och försökte välja ut det bästa exemplaret.

När det sedan kom lite "finare" folk från Borås och Ulricehamn skulle vi byta om till bättre kläder, för vi skulle uppträda och sjunga finska sånger. En sång som var obligatorisk var "Soldatgossen" av Runeberg.

Äntligen ett "hem"

Den 24 april var det min tur att lämna barnhemmet. Jag kom till ett lantbrukarpar i 60-årsåldern utan egna barn.

Familjemedlem blev jag aldrig, de tog mig som dräng till gården. Där fanns flera drängar, och det var de som tog hand om mig och lärde mig de första orden på svenska, och det var inte alltid söndagsskolesvenska.

Hösten 1945 började jag skolan som inte var så lätt i början.

Högläsning inför klassen var mentalt svårast för mig, men för de övriga dagens höjdpunkt. Varje gång jag läste fel – och det hände ofta – skrattade hela klassen. Jag var van från finskan att orden uttalas som de skrivs.

Olycksfall

Efter skoldagen fick jag byta om till arbetskläder och hjälpa till på gården. Läsorna fick göras på kvällen.

Senare på hösten råkade jag ut för en olycka och skadade vänster höft så illa att jag blev inlagd på Borås lasarett. Där låg jag tre månader gipsad från fotleden till bröstet. Skadan blev aldrig riktigt läkt och jag har lidit av den hela livet.

Forts. på sidan 11, spalt 3.

Saara - sotalapsi i Björneborg visar publiken hur krigsbarnen hade det i verkligheten

När tystnaden väl brutits väller de fram – berättelserna om hur krigsbarnen egentligen hade det, vilka känslor de hyste, hur de upplevde sin krigsbarnstid i ett främmande land.

Krigsbarnens öden börjar bli dokumenterade, i romanform, som enkla berättelser, dikter, intervjuer, ja, även i form av forskning, fast på det området finns hur mycket som helst kvar att göra.

Berättelser i form av teater har vi inte sett så många, själv hade jag bara sett två olika pjäser, Urban Lindhs underbara "Kainos sång" (men i fyra olika uppsättningar!) och Kim Procopés "Månskensbarnet".

Nu har skådespelaren Ritva Tuutti-Friman i Björneborg skrivit ett teatermanus om sina erfarenheter som krigsbarn i trakterna av Jönköping. Hennes "Saara – sotalapsi" (=krigsbarn) hade premiär på Björneborgs teaters lilla scen 8 mars och har gått för utsålda hus under varen (kommer åter till hösten!).

Ritva Tuutti (t v) spelar själv den svenska mamman i sin pjäs. Här diskuterar hon med Anneli Paltto.
Bild: Kai Rosnell

Oftast har publiken bestått av människor som själva var med på den tiden, alltså en äldre publik. Men pjäsen passar lika bra för barn.

Jag hade tillfälle att se föreställningen en lördag i april. I salongen fanns en grupp gamla krigsbarn som rest ända från Lahtis för att se pjäsen, bland dem Anneli Paltto som skrivit en pjäs om sin krigsbarnstid i Danmark (engångsföreställning i Mäntsälä 7 nov 1999).

Ritva Tuutti har varit mycket ambitiös och får med de flesta aspekter på ämnet: situationen hemma, föräldrarnas vända inför det svåra beslutet att skicka iväg barnen, resan, framkomsten och mottagandet, längtan hem, problemen med språket och skolgången, mobbningen i skolan, återsändandet, främlingskapet, syskonavunden, mobbningen i den finska skolan, längtan "hem" igen - ja, det mesta finns med.

Men i ambitionen att få med allt blir det mest korta sekvenser med antydningar, man hinner inte penetrera problemen ordentligt, man hinner inte följa tråden ända ut. Det kändes lite ytligt, speciellt i jämförelse med "Kainos sång" som trängde ända in i hjärtat.

Föreställningen är väl genomförd, ljudeffekterna (av bomber och artilleri) nästan skrämmande.

Vi som själva upplevt detta i verkligheten kände igen allt, hela tiden. För den yngre delen av publiken var det en omtumlande upplevelse, säkert nyttig. De fick se hur det faktiskt gick till. Näsdukarna användes flitigt.

Tack, Ritva! Tack, regissör Tommi Auvinen! Tack, övriga medverkande – inklusive de elva skolungdomar som med sådan inlevelse gestaltar krigsbarnen!

Tack även till teaterchefen som satsade på pjäsen!

Kan det vara läge för ett gästspel i Sverige?

Kai Rosnell

Anna-Maija Nissi som modern, Betty-Lotta Toivanen som Saara (t h) samt Juho Riihimäki, Jonna Niemi och Sara Tuomi.
Foto: Jalo Porkkala

Sverige- finländarnas Delegation - Ruotsinsuomalaisten Valtuuskunta bildad

I delegationens konstituerande session i Riksdagshuset den 20-21 maj deltog 45 delegater från 18 sverigefinska riksorganisationer, Svenska kyrkans finskspråkiga arbete, pingstkyrkan och ett antal nätverk representerande olika sakområden.

Professor Tove Skutnabb-Kangas från Roskilde Universitet höll ett anförande om modersmålets betydelse för barn. Hon kallade berövandet av modersmålet för **språkligt folk mord**.

Fyra utskott

Arbetet pågick i fyra olika utskott, där även inkomna motioner behandlades. Jag hade anmält mig till socialutskottet. Där blev de äldre finländarnas situation så dominerande, att utskottet delades i två sektioner, den ena för pensionärerna och den andra för övriga sociala frågor. De övriga utskotten handlade om skola, utbildning och kultur.

Nedläggningen av den finsk-ugriska institutionen vid Lunds Universitet bemöttes med ett uttalande till pressen och skivelse till rektorsämbetet vid Universitetet.

Informationsansvar

Kulturdepartementet påmindes i ett uttalande om dess informationsansvar om Riksdagens minoritetspolitiska beslut. Den nya Minoritetslagen träder i kraft 1 juni 2000.

Det var mäktigt och stort att få delta i Delegationens första möte. Jag representerar RSKL (Sverigefinska Riksförbundet), men som medlem i RFK kommer jag att arbeta även för våra frågor i det fortsatta arbetet.

Till min glädje träffade jag Mirjam Spjut och Kai Rosnell som observatörer för RFK. Vi var tre RFK:are som inte kunde vara med i Åhus.

Hoppas på bättre samordning nästa år.

Leila Ulvemo

"Svenskarna har gjort sig kända för att alltid kämpa för de mänskliga rättigheterna, överallt - utom i Sverige."

Tove Skutnabb-Kangas i sitt tal inför Sverigefinländarnas delegation 20 maj.

Finskan erkänd som minoritetsspråk "En tillgång för Sverige"

Sveriges regering har beslutat att Sverige skall ratificera Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter samt den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.

Beslutet innebär att samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar erkänns som nationella minoriteter i Sverige.

Ratificeringen innebär också att Sverige skall ge stöd och skydd åt fem minoritetsspråk i vårt land: samiska, finska, meänkieli (tornedalsfinska), romani chib och jiddisch.

Minoritetsminister Ulrica Mesing säger i en kommentar:

- Sveriges formella erkännande av sina nationella minoriteter och minoritetsspråk är ett historiskt beslut.

- Våra nationella minoriteter är en tillgång för Sverige. De är en del av vårt historiska arv och de bidrar tillsammans med senare års invandragrupper till ett samhälle präglad av kulturell och etnisk mångfald. Vi måste ta till vara mångfalden och ha den som utgångspunkt när politiken utformas på alla samhällsområden.

- Det är av vikt för vårt land att frågor som rör rättigheter för minoriteter får uppmärksamhet i inrikespolitiken såväl som i utrikespolitiken. Minoritetsskyddet är en väsentlig del i skyddet för mänskliga rättigheter och grundläggande värderingar i samhället. Historien visar att skydd för nationella minoriteter är nödvändigt för stabilitet, demokratisk säkerhet och fred.

Alpo Kautto

...forts från sidan 9.

Vi finska krigsbarn var olycksfallsförsäkrade i Försäkrings AB Norrland. Fosterfar tänkte inte på mina framtida men, han var mest angelägen om att få tillbaka sina utlagda pengar, det var kostnader för ambulans till sjukhuset och vården där som försäkringsbolaget betalade.

Preskriberat

Olycksfallsförsäkringen fick jag kännedom om först på 1970-talet. Jag skrev till försäkringsbolaget, men det var för sent att söka ersättning för mina besvär. Om man inte sökt ersättning inom tio år var det preskriberat.

Jag fick gå fortsättningsskola också, men inte förrän myndigheterna hotat min fosterfar med polis-hämtning.

Jag blev inte skickad tillbaka till Finland för jag hade inget hem att återvända till. Jag trivdes i mitt fosterhem trots allt, för man fick lära sig både att arbeta och ta vara på sig själv.

1953 blev jag kallad till Finland för militärtjänstgöring i Dragsvik. Efter lumpen återvände jag till Sverige och har bott på olika platser. De senaste 40 åren har jag varit bosatt i Småland.

*Alpo Kautto
(född 1933)
Värnamo*

Grattis!

Och Lycka till!

Det säger vi till vår gamla bekant Eva Biaudet, omsorgsministern i Finland som invigde minnesplattan i höstas.

Nu har hon tagit ledigt från jobbet i två år. Hon väntar barn!

- Jag trodde inte att jag kunde få barn, säger Eva till Ilta-Sanomat.

Eva Biaudet har tre adoptivbarn sedan tidigare.

1999 års verksamhet

Årsmöte

Årsmöte hölls ombord på MS Gabriella, Viking Line, den 25 april 1999. Arrangör var Mellansverige och Stockholmsföreningen i samarbete. Till ordförande för mötet valdes Mona Serenius, Stockholm. Ca 80 medlemmar deltog, däribland några medlemmar från Åboföreningen.

Styrelsen

RFK:s styrelse har under 1999 bestått av följande personer:

Ordförande Pirkko Ahlin, Karlstad.

Lokalavdelningarnas styrelserepresentanter, ordinarie samt ersättare:

Gävle-Dala - Aune Karlsson/Reino Heino och Eila Gardeskog.

Göteborg - Pentti Käppi, sekr, och Pirkko Loippo.

Mellansverige - Gunnel Johansson och Raimo Berglund.

RFK-direkt - Raimo Artman, v ordf, och Kalle Seppä.

Skåne - Gunnel Nordström, kassör, och Kosti Markkanen.

Stockholm - Sinikka Ortmark Almgren och Kai Rosnell, matrikelansvarig.

Övriga styrelseledamöter:

Revisorer, ordinarie: Birger Hansson och Reino Heino.

Revisorssuppleant: Sam Halonen-Norlin.

Styrelsemöten

Styrelsen har haft fyra protokollförda sammanträden, tre i Stockholm och ett på Viking-terminalen, dessutom ett konstituerande sammanträde.

Medlemsavgift

Medlemsavgiften har varit 75 kr per medlem. Direktanslutna medlemmar har betalat 175 kr. Medlem ansluten till lokalförening som ej är ansluten till RFK har betalat 75 kr. Antalet betalande medlemmar var vid årsskiftet ca 600.

Ekonomi

Förbundets ekonomi redovisas i särskild rapport. RFK har från Finlands regering erhållit ett bidrag med 30 000 kr att användas till minnesplattan. Minnesplattefonden redovisas för sig. Inga övriga bidrag har sökts under året.

Lokalföreningar

Verksamma lokalföreningar anslutna till RFK har varit följande: Föreningen Finska Krigsbarn i Gävle-Dala, Göteborgsföreningen Finska Krigsbarn, Föreningen Finska Krigsbarn i Mellansverige, RFK-direktanslutna, Skåneföreningen Finska Krigsbarn, Stockholmsföreningen Finska Krigsbarn.

Valberedning

Valberedningen har bestått av Gui Emanuelsson, Sundbyberg, (sammankallande), Arvo Oljakka, Höör, Reino Lamminheimo, Kungälv, Kaarina Rundström-Skoog, Örebro, och Maija-Liisa Hedgren, Örnsköldsvik.

Medlemsinformation

Information till medlemmarna har utgått genom MedlemsNytt som utkommit fyra gånger under året.

MedlemsNytt

Redaktionen för MedlemsNytt har förändrats under året. Redaktör Aune Karlsson har avgått, likaså redigeraren

Marjatta Balgård. Kai Rosnell har tagit över som redaktör och samtidigt redigerare. F ö har redaktionen bestått av Pirkko Ahlin, ansvarig utgivare, samt Gui Emanuelsson och Gunnar Sältin. Vi tackar Aune och Marjatta för ett mycket väl utfört arbete.

Övriga organisationer

RFK är medlem i Suomi-Seura samt Föreningen Norden. Under årsmötet den 25 april 1999 uppkom frågan om vi. Finska Krigsbarn, skulle kunna manifesteras hjälp till familjer som splittrats under krigssituation. En spontan insamling föreslogs. Den inbringade 8 000 kr. Denna summa skickades till Rädda Barnens Beredskapsstyrka, vilken då befann sig i Kosovo för att arbeta med sammanförande av åtskilda familjemedlemmar. Ett pressmeddelande skickades ut samt ett uttalande till Rädda Barnen bifogades. Tyvärr har dock inget svar från Rädda Barnen inkommit till RFK. Pressmeddelandet och uttalandet bifogas verksamhetsberättelsen.

Representation

Representanter för RFK har deltagit i möten i Danmark (Odense) och i Finland (Lahtis).

Svensk fana

RFK fick i samband med Sveriges Nationaldag den 6 juni under firandet på Skansen ur kung Carl XVI Gustafs hand ta emot en svensk fana. Tre representanter för RFK, Pirkko Ahlin, Kai Rosnell och Erik Netz, fick den stora äran att delta under detta högtidliga tillfälle. Fanan förvaras f n hos Kai Rosnell.

Minnesplattan

Den 19 september blev för RFK en stor dag. Då invigdes under mycket högtidliga former en minnesrelief. Den är placerad på husfasaden på fastigheten Skeppsbron 28. Omsorgsministern i Finlands regering Eva Biaudet förrättade invigningen, som blev till en stor fest för oss alla. Ca 220 inbjudna gäster deltog. Vid Skeppsbron infann sig dock flera hundra.

Vi vill tacka följande organisationer, vilka har bidragit till att vi kunnat genomföra detta stora projekt: Finlands regering, Finlandssvenskarnas Riksförbund i Sverige – FRIS, Finska Kyrkan, Finlands ambassad, Silja Line, Stockholms Stad, Viking Line samt KFUK-KFUM. Programmet bifogas denna berättelse. I MedlemsNytt nr 3 och 4 kan man läsa mer om denna stora händelse.

En överenskommelse har gjorts mellan RFK och KFUK-KFUM om det framtida bevarandet av plattan. Skrivelsen bifogas. Minnesplattekommittén har bestått av Marjana Hansson, Sinikka Ortmark Almgren, Birger Hansson, Auvo Klefström, Gunnar Sältin, Kosti Markkanen samt Pirkko Ahlin. Birger Hansson och Auvo Klefström har haft det ekonomiska ansvaret för minnesplattefonden. Arrangör för festligheterna var Stockholmsföreningen. Vi tackar kommittén och arrangörerna för ett mycket väl utfört arbete!

Dokumentationen

Dokumentationsgruppen har bestått av Kai Rosnell, Pentti Käppi, Gunnar Sältin, Sinikka Ortmark Almgren samt

forts på nästa sida

RFK:s styrelse 2000

Ordförande:

Pirkko Ahlin, John Ericssonsg. 55, 652 19 KARLSTAD. Tel 054-158638.

Föreningen Finska Krigsbarn i Gävle-Dala (FKGD):

Irja Olsson, Arentvägen 5, 806 48 GÄVLE. Tel 026-167678.

Suppl. Reino Heino, Valhallav. 19 A, 811 40 SANDVIKEN. Tel 026-256658.

Föreningen Finska Krigsbarn i Mellansverige (FKMS):

Gunnel Johansson, Eddagatan 4, 723 55 VÄSTERÅS. Tel 021-22058.

Suppl. Raimo Berglund, Välljärmsg. 240, 724 73 VÄSTERÅS. Tel 021-354507.

Göteborgsföreningen Finska Krigsbarn (GFK):

Pentti Käppi (sekreterare), Sjögången 30, 421 71 V FRÖLUNDA. Tel 031-291688.

Suppl. Pirkko Loippo, Basung. 40, 421 40 V FRÖLUNDA. Tel 031-452238.

Stockholmsföreningen Finska Krigsbarn (SFK):

Sinikka Ortmarm Almgren, Furusundsv. 16, 115 37 STOCKHOLM. Tel 08-6615808.

Suppl. Kai Rosnell (matrikelansvarig), Köllängsv. 10, 741 42 KNIVSTA. Tel 018-380009.

Skåneföreningen Finska Krigsbarn (SKFK):

Gunnel Nordström (kassör), Fajansv. 102, 238 40 OXIE. Tel 040-545696.

Suppl. Kosti Markkanen, Ribetuatorp, 297 94 DEGEBERGA. Tel 044-352412.

Direktanslutna till RFK (RFK):

Kalle Seppä (vice ordf), Kastgränd 5, 302 53 HALMSTAD. Tel 035-213075.

Suppl. Maija-Liisa Hedgren, Nygatan 37, v 1, 891 43 ÖRNSKÖLDSVIK. Tel 0660-372131.

Revisorer:

Birger Hansson, Flintbacken 8, 4 tr, 118 42 STOCKHOLM. Tel 08-842213.

Auvo Klefström, Hallebergsv. 28, 167 37 BROMMA. Tel 08-255465.

Suppl. Sam Halonen-Norlin, Drottningg. 27A, 724 64 VÄSTERÅS. Tel 021-181516.

Utänför RFK står dessa föreningar:

Vätterbygdens Finska Krigsbarn. Ordf. Väinö

Bistsjö, Dotorpsg. 55 D, 521 44 Falköping. Tel 0515-13338.

Finska Krigsbarn i Norrland. Ordf. Oiva Boström, Kronoskogsv. 43, 90361 Umeå. Tel 090-32433.

Verksamhetsberättelsen, forts från föreg sida...

Pirkko Ahlin. Arbetet har fortsatt med insamlande av material. På grund av arbete med minnesplattan har arbetet legat lågt, men vi hoppas komma igen under 2000.

Riks-2000

Skåneföreningen har inbjudit till årsmöte i Åhus den 20 maj 2000, vilket vi tacksamt har mottagit.

Samarbete

Ett första initiativ till utvidgat samarbete med riksföreningen i Finland har tagits vid ett sammanträffande mellan ordförandena Pentti Knuutinen och Pirkko Ahlin.

Mål 2000

- Att på allvar komma igång med det viktiga arbetet med dokumentationen.
- Att ytterligare utöka kontakten och samarbetet med våra grannländer.
- Att göra RFK ännu mera känt utåt.

Härmed tackar RFK:s styrelse alla som arbetat inom lokalavdelningarna och inom RFK under det gångna året. Vi önskar alla lycka till med det fortsatta arbetet inom våra föreningar under år 2000.

För Riksförbundet Finska Krigsbarn

Pirkko Ahlin

Gåvor

Vid Riks-2000 i Åhus erhöill RFK följande gåvor:

Marianne Clément Larsen & Jesper Boysen: FINNEBØRN – et stykke Danmarkshistorie. Gåva från "Finnebørn i Danmark" genom Kai J Palomäki-Schmidt.

KALEVALA – Finlands nationalepos i nyöversättning av Lars Huldén och Mats Huldén. Gåva från Krigsbarnsföreningarnas Centralförbund i Finland.

Jarmo Knuutila och Kari Levola: SOTALAPSI ei unohta. Gåva från Lahden Seudun Sotalapset ry.

Tavla: Muistoksi jälkipolville sotavuosista 1939-1945.

Bordsstandar: Länsi-Suomen Sotalapset ry, Pori. Gåvor från Björneborgsföreningen Finska Krigsbarn.

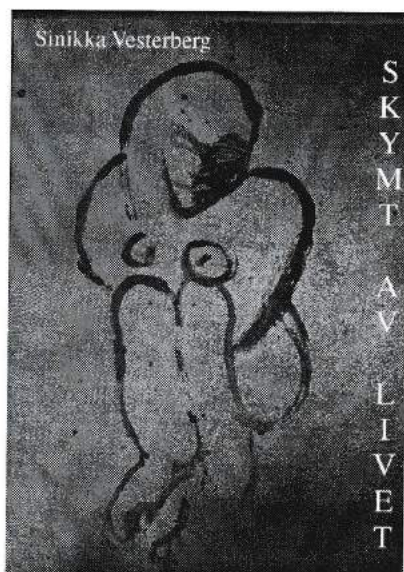

Rättelse

Vi beklagar att vi tryckte fel namn i förra numret. Det gällde namnet på kvinnan som tillsammans med Leena Saarinen skrivit en uppsats om finska krigsbarn. Hon heter Eila Heikkilä-Persson.

De två berättade om sina forskningar vid riksmötet i Åhus.

K.R.

Boken kan beställas genom **LISCO Bok- och Pappershandel, Box 8, FIN-221 01 Mariehamn, Åland, Finland, och kostar cirka 190 kronor.**

Att förlora fotfästet

"Skymt av livet" är titeln på **Sinikka Vesterbergs** senaste bok. Huvudperson är återigen Sirkka från den rosade debutboken "En gång krigsbarn".

Visst är även den här boken i högsta grad självbiografisk, men här är inte författarens krigsbarnsroll huvudämnet, den ligger där bara som en ständig bakgrund.

Ramen är en skildring av svensk mentalvård på 50-talet. Sirkka börjar arbeta direkt i den svåraste avdelningen, kallad "Stormen". Hon får hjälp av en arbetskamrat att klara av jobbet.

Egentligen handlar det om hur man tappar fotfästet i livet, om det

sedan sker genom att man skickas hemifrån till främmande land, eller på annat sätt. Hon citerar **Ferlin**:

"Du har tappat ditt ord och din papperslapp,

Du barnfotabarn i livet."

Nej, han kan inte ha sett krigsbarnen framför sig. Dikten skrevs redan 1933.

Utän att närmare avslöja innehållet vill jag framhäva Sinikka Vesterbergs mycket fina behandling av språket. Stundtals är det rent poetiskt, men ändå lätt att förstå. Inledningskapitlet får man dock läsa noggrant.

Kai Rosnell

Voitto funnen!

Minns du artikeln om **Bjurbäckens herrgård** i Storfors och dess nazistiska ledning i förra numret av MedlemsNytt?

En av Ellen Lindhs favoriter från barnhemmet har spårats!

Voitto Bengtsson var bara två år när Ellen Lindh tog bilden, julen 1942.

– Jag var bara ett och ett halvt år när jag kom till Sverige och barnhemmet i Storfors så jag minns egentligen ingenting av den tiden, berättar Voitto när vi talas vid i telefon.

– Det enda jag minns är att jag stack in ett finger i en kontakt en gång. Jag måste ha fått en rejäl stöt eftersom det är mitt enda minne därifrån.

Voitto minns också att föreståndaren hette Ebba (Nystrand), men av hennes nazistregim minns han ingenting – han var för liten.

Snart fick han lämna barnhemmet och hamnade hos Eskil och Rut Bengtsson i Ekshärad. Han reste inte tillbaka till Finland förrän i vuxen ålder.

– Det var 1976, jag fick i alla fall träffa min far igen.

Voitto hade tio syskon, två systrar hamnade i norra Sverige. Någon tvillingsyster har han inte haft – där mindes nog Ellen lite fel.

Voitto blev inte adopterad fast han tog sina fosterföräldrars namn - det var inte så lätt att heta Siika-Aho i Värmland. Faktum är att han trodde att han var adopterad. Han upptäckte det rätta förhållandet när det var dags att göra lumpen – han fick ingen mönstringsorder. Han fick själv ansöka om svenskt medborgarskap.

Nu arbetar han för HSB i Solna, har inte haft något behov av att bearbeta sina tidiga barndomsupplevelser eftersom han inte minns dem.

Tre av Ellens "favoriter" på barnhemmet, Reijo, Voitto och Pirjo (eller Pirkko). Voitto hade en tvillingsyster. Var finns de i dag?

Bilden ovan var införd i förra numret av MN. Nu tror vi oss ha funnit pojken i mitten, Voitto.

Kontakterna med syskonen i Finland är sporadiska – "det blir så när man inte kan tala med varandra" – men han har kontakt med en syster i Sverige.

Fotnot: Det var Maire Samuelsson i Sollentuna som tyckte sig känna igen den lille pojken från bilden. Hon bor i ett HSB-hus där hon kommit i kontakt med Voitto. Tänk så det kan bli!

Kai Rosnell

2 500 judar räddades

Vi har fått en del reaktioner på reportaget i förra numret om de åtta judar som deporterades från Finland under kriget.

– Ungefär 2 500 judar räddades undan förintelsen tack vare att regeringen stod emot de tyska påtryckningarna. Mot det skall vägas de åtta judar som offrades på grund av åtgärder på tjänstemannanivå, skriver t ex Kainu Mikola i en insändare i Helsingin Sanomat.

Finland förtjänar beröm för sitt agerande. Även om det är beklagligt att "tjänstemännen" lyckades deportera åtta personer.

K.R.

RFK-info 2/2000

Nytt info-blad är under tryckning. Varje ordförande får ett antal. Behöver du info-blad att dela ut? Kontakta din ordförande!

På gång

i lokalföreningarna

Höstprogrammet är ännu inte klart. Nedanstående data är preliminära.

Göteborg

Onsdag 30 augusti kl 19, Gamlestadens Medborgarhus, Brahegatan 11, Göteborg. Pojkarnas afton.

Söndag 15 okt kl 16, samma lokal. Om Kalevala, i samarbete med Finska språkets vänner.

Stockholm

Torsdagsträffarna återupptas 28 september kl 18.30 i Kristinehovs Malmgård. Sista torsdagen varje månad.

Arkivmaterial donerat

Friherrinnan **Annmari Hermelin** på Stjärnarps gods i Eldsberga, Halland, var under kriget ordförande för Röda Korset i Halland. Hon var mycket aktiv i arbetet med de finska krigsbarnen.

Hennes dotter **Eva Hamilton** har samlat ihop hennes kvarlämnade material. Resultatet blev en stor låda full med kortregister, handlingar, brev och annat som överlämnats som gåva till krigsbarnen (RFK).

Bland materialet finns ett antal medaljer "Benignitatis humanae Finlandia memor", sådana som fosterföräldrarna fick av finska staten. Där finns också ett par 16 millimeters filmer med material från både Finland och barnens ankomst till Halland.

Kalle Seppä i Halmstad fick nyligen ta emot lådan. Den kommer att transporteras till Immigrantinstitutet i Borås där chefen **Miguel Benito** och **Pentti Käppi** hjälps åt att katalogisera innehållet.

Finns det liknande privata arkiv kvar på andra håll i landet?

Kai Rosnell

Krigsbarnsföreningar i Finland

Suomen Sotalapsiyhdistyksien Keskusliitto (Finlands krigsbarnsföreningars Centralförbund)

Ordf. Taisto Vihavainen, Niittäjänkuja 10 D, FIN-01660 Vantaa. Tel 09-8521085 eller 040-9001251.

Oulun sotalapsiyhdistys (Uleåborgs-föreningen)

Ordf. Rauni Kemi, Hoikantie 14 B 15, FIN-90500 Oulu. Tel 08-345505.

Lappeenrannan yhdistys (Villmanstrand-föreningen)

Ordf. Ritva Helkilinna, Mustolankatu 37 D 18, FIN-53420 Lappeenranta. Tel 05-4585180.

Mikkelin seudun sotalapset (S:t Mickel-nejdens förening)

Ordf. Risto Vasara, Viertolantie 6, FIN-76850 Naarajärvi. Tel 015-611598.

Kemin Seudun Sotalapset (Kemi-föreningen)

Olavi Aaltonen, Kankaankatu 4, FIN-94830 Kemi. Tel 016-251008.

Turun Seudun Sotalapset (Åbo-föreningen)

Ordf Henrik Virtanen, Juhannuskatu 12, FIN-20300 Turku. Tel 02-2390782.

Helsingin Seudun Sotalapset (Helsingforsnejdens förening)

Ordf. Taisto Vihavainen, se överst under Keskusliitto.

Lahten Seudun Sotalapset (Lahtis-föreningen)

Ordf Teuvo Halme, Jalkarannan vanhatie 3 B 7, FIN-15950 Lahti. Tel 03-7531361.

Länsi-Suomen Sotalapset (Björneborgs-föreningen)

Ordf. Anja Mäkilehto, Laamanninkatu 38, FIN-28120 Pori. Tel 02-6412527.

Pohjanmaan Sotalapset (Österbottens-föreningen)

Ordf Rita Lahti, Tiilitehtaankatu 23 B 13, FIN-65100 Vaasa. Tel 06-3122875.

Keski-Suomen sotalapsiyhdistys (Mellersta Finlands krigsbarnsförening)

Ordf. Pauli Lampinen, Kauppakatu 12 B 45, FIN-40100 Jyväskylä. Tel 014-617657.

Kuopion Sotalapsiyhdistys (Kuopio-föreningen)

Ordf. Maire Rossi, Vuorikatu 44 B 22, FIN-70100 Kuopio. Tel 017-2622401.

Pirkanmaan sotalapset (Pirkanmaa-föreningen)

Ordf. Pekka Sookas, Raiskionkatu 1 A 14, FIN-33310 Tampere. Tel 03-3444727.

Kainuun sotalapsiyhdistys (Kainuu-föreningen)

Ordf. Eino Tolonen, Kainuunkatu 23 A, FIN-87100 Kainuu. Tel 08-638009.

Joensuun Seudun Sotalapset (Joensuu-föreningen)

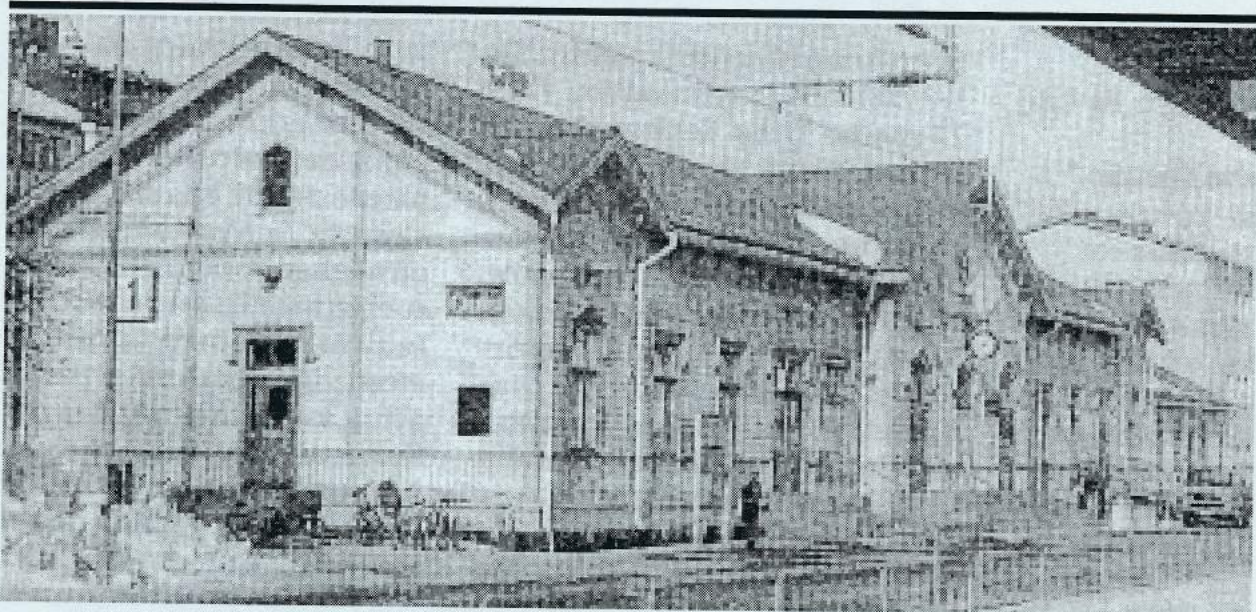
Ordf. Albert Paavonkallio, Tikkamäentie 7, FIN-80200 Joensuu. Tel 013-312623.

Finnbørn i Danmark (Suomalaislapset Tanskassa yhdistys)

Ordf. Kai Palomäki Schmidt, P A Madvigvej 17, DK-6100 Haderslev.

Avs: RFK
c/o Kai Rosnell
Kölängsvägen 10
741 42 Knivsta

B-POST

Reliefen till minne av krigsbarnstransporterna sitter på ena gaveln till stationsbyggnaden i Uleåborg - det är den mörka rektangeln under namnskylden "Oulu".

Reliefen i Uleåborg invigd

Ännu en minnesrelief påminner nu om "världens största barnförflyttning".

Den 27 november 1999 avtäcktes reliefen i Uleåborg (Oulu). Det var Oulun Seudun Sotalapset (Oulu-nejdens krigsbarn) som åstadkommit detta.

Reliefen pryder nu ena gaveln på den gamla vackra stationsbyggnaden av trä vid järnvägsstationen.

Dåvarande ordföranden Pekka Parpala tackade speciellt krigsveteranerna. Det var tack vare dem som barnen kunde återvända till ett fritt land, sa Parpala.

Efter själva ceremonin följde kaffe i en festsal vid Kirkkotori (Kyrktorget). Där fick deltagarna höra uruppförandet av en krigsbarnssång, "Vieraalle maalle" (Till främmande

land), skriven av Paavo Rajakoski och tonsatt av Esko Granroth. (Om vi får tillgång till text och noter kan vi publicera den i MedlemsNytt).

Oulu-föreningen har cirka 120 medlemmar för närvarande, och fler tillkommer hela tiden, berättar Rauni Kemi, nuvarande ordföranden.

- Vi önskar inte fler krigsbarn i världen, men att våra erfarenheter kan komma till nytta på så sätt att de misslag som gjordes när det gällde oss inte behövde upprepas, skriver Rauni Kemi.

- Våra varma hälsningar från oss i norr till de bröder och systrar i ödet som blev kvar i Sverige, hälsar Rauni Kemi.

K.R.

PS. Krigsbarnssången finns på kassett och kan beställas för 40 FIM + porto 10 FIM av Rauni Kemi, Hoikantie 14 B 15, FIN-90500 Oulu, Finland.